

Marcela Oubrechtová, „Kéž bych byl malířem.“ František Thun v době předbřeznové, Diplomová práce, Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, České Budějovice 2008.

Posudek oponenta diplomové práce

Diplomová práce Marcely Oubrechtové se věnuje mládí významné postavy českého veřejného života 19. století, Františku Thunovi. Lze ji vnímat jako doplněk ke známé monografii Thienena-Adlerchflychta o mládí Leo Thuna, jež také začleňuje intelektuální vývoj šlechtice z rodu Thunů do kulturního kontextu doby předbřeznové. Jak již titul práce naznačuje, soustředí se pozornost autorky na vztah Františka Thuna k výtvarnému umění. Sleduje nejprve jeho mládí a vzdělání, dokládá, jakou úlohu měla výtvarná výchova ve formování jeho osobnosti, a poté sleduje, jak se mladické vlohy rozvíjely později, až k rebelii umělecky založeného šlechtice vůči jeho otci Františku Antonínovi. Tato generační vzpoura se projevila sňatkem s měšťanskou dívkou Magdalenou Königovou v roce 1846 a vedla k tomu, že František Thun ztratil nárok na nástupnictví ve fideikomisu. Autorka svým výkladem nově interpretuje tento čin, neboť dokládá, že se jednalo o dlouho připravované završení dlouhodobého generačního konfliktu a nikoli o neuváženou mladickou pošetilost. Z hlediska hodnocení Thunova vztahu k umění je však významnější, že autorka Thuna ukazuje nejen jako ochránce umění a přítele umělců, ale také jako aktivního tvůrce, který měl nezanedbatelný talent pro kresbu a grafiku. Archivním výzkumem dokládá podíl různých slavných osobností uměleckého života na výchově mladého Thuna, nejvíce pozornosti při tom věnuje Josefu Berglerovi. S využitím dostupné dobové literatury a současného stavu umělecko-historického bádání pak řeší konflikt klasicistních a romantických tendencí. Dokládá, že klasicistní postup determinoval formu Thunova výtvarného projevu, zatímco romantismus drážďanského původu určoval náměty a obsah Thunových děl. Materiály z rodinné cesty z let 1833 – 1835 a osobní korespondence Františka Thuna pak dokládají jeho kontakty s tehdy módními vědeckými obory, jako byla frenologie a nový výklad italských uměleckých památek. Pasáž o organizační činnosti hraběte Thuna pak připomíná tragické období destrukce různých památek v českých městech doby předbřeznové, které nakonec vyvrcholilo pražskou asanací. Vedle toho autorka objasňuje i jeho činnost v Jednotě pro dostavbu Chrámu sv. Víta.

Po stránce věcné by bylo možno tu a tam doplnit nějakou faktografickou informací, ale autorka se soustředí na Thunův vztah k výtvarnému umění, takže by rozšiřování nemělo smysl. Právě koncepční soustředěnost práce je velké pozitivum. Autorka nerozměňuje výklad líčením dějin doby předbřeznové a dalšími obecnostmi, obecný kontext líčí jen relevantních témat, jako je vývoj vědních oborů frenologie, dějin umění a organizační vývoj uměleckých organizací, jež měly nějakou spojitost s Františkem Thunem. Někdy by možná skutečně bylo dobré zajít trochu dál do literatury, třeba u dějin Univerzity Karlovy je možno nečíst jenom Havránka, ale podívat se i do Schnabla, jenž Thuna dokonce vyučoval. Pro úlohu šlechticů coby aktivních umělců je užitečné použít Dlabaczův *Künstler-Lexicon*. Stačí zjistit, kteří šlechtici a šlechtičny se objevují v tomto seznamu aktivních výtvarníků, a již tento vzorek dá představu o obecném kontextu. V této souvislosti překvapuje, že vyjma Pauliny ze Schwarzenbergu autorka nepřipomíná úlohu žen ve výtvarném umění, neboť právě výtvarné umění bylo jednou z oblastí „veřejné sféry“, kam ženy-šlechtičny pronikly i v habsburské monarchii. Pro účast šlechty na vzniku a provozování Národního muzea je nejlepší faktograficky bohatá práce Václava Nebeského z roku 1868, zatímco novější dílo Karla Sklenáře tomuto problému nevěnuje dostatečnou pozornost a je zatíženo protišlechtickými stereotypy národních dějin.

Z hlediska intelektuálních dějin by bylo prospěšné, kdyby autorka věnovala ještě více pozornosti Thunům na přelomu 18. a 19. století, neboť pro myšlenkový vývoj hlavního hrdiny i celé generace předbřeznové šlechty je klíčová otázka přežívání pozdního (či tzv. druhého) osvícenství. Z hlediska mladických vědeckých zájmů Františka Thuna by stálo za připomenutí angažmá Thunů ve svobodném zednářství, zejména pak činnost Františka Jana Josefa Thuna, jenž navázal mystický kontakt s Lavaterem a vyznával Mesmerův animální magnetismus. Proslul provozováním mesmeristických seancí, na nichž uzdravoval osoby z vyšší společnosti pomocí animálního magnetismu. V těchto zájmech nebyli Thunové ojedinělým případem, s Lavaterem měli úzké vztahy různí rakouští šlechtici, Ernst Christoph Harrach jej na své kavalírské cestě osobně navštívil a vévoda Albrecht Těšínský zakoupil Lavaterovu sbírku fyziognomických grafik, jež je dodnes uschována ve vídeňské Albertině. V otázce kulturní transformace na konci osvícenství autorka opakuje některé zjednodušené názory, jako že osvícenství vzešlo z protestantismu, ale jinak se nedopouští žádných teleologických zjednodušení, která jsou obvyklá v literatuře k 19. století.

Z hlediska metodologického bych měl výtku k velmi chudému objasnění současných trendů v historické biografii (s. 12), který se omezuje jen na to, co vyšlo v češtině a na Winkelbauerovu biografii Gundakara z Liechtensteina (v níž ovšem inovace spočívá v tom, že vlastní biografii odsunul do pozadí, což v podstatě není inovace). K renesanci historické biografie vyšla od 90. let řada sborníků a dílčích studií, žánr ukázal opravdu široké možnosti. Pro zvolené téma by bylo dobré podívat se na novější intelektuální biografie. Mj. bych doporučil sborník T. Winkelbauer a M. Scheutze o historické biografii a sborník *Biographie schreiben*.

Souhrnně lze říci, že práce se vyznačuje nadprůměrnou úrovní v otázce heuristické i interpretační. Zdařile využívá nových archivních pramenů z děčínského archivu Thunů, z archivu NG, Univerzity Karlovy a Archivu Pražského hradu a zjištěné skutečnosti podává ve vyzrálé a čtivé podobě. Zpracování ukazuje, že autorka se „neutopila“ v množství prostudovaných pramenů a s velkou autorskou kázní vytvořila dílo s jasnou výkladovou linií, které srozumitelně objasňuje hlavní otázku. Tímto postupem se nakonec podařilo objasnit i jiné relevantní problémy, spojené s Thunovým profesním zaměřením a manželstvím, i když autorka udržela tyto otázky stranou hlavního tématu. Práce splňuje a překračuje nároky kladené na diplomovou práci, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnotit stupněm

výborně.

PhDr. Ivo Cerman, Ph.D.

Praha 23. 1. 2009